

ŞÜKREDEN BİR KUL OLMAK

Hız. Ebû Hüreyre (ra) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: "Allah'ın, yollarda dolaşıp zikredenleri araştıran melekleri vardır. Allah-u Teâlâ'yı zikreden bir cemaate rastlarsa, birbirlerini "Aradığınıza gelin!" diye çağırırlar. (Hepsi gelip) onları kanatlarıyla kuşatarak dünya semasına kadar arayı doldururlar. Allah, -onları en iyi bilen olduğu halde meleklerle sorar: "Kullarım ne diyorlar?"

"Seni tesbih ediyorlar, sana tekbir okuyorlar, sana tahmîd okuyorlar." derler. (Buhari, Daavat 66)

وَأَتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ وَإِنْ تَعْدُوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا

Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiye, eğer siz yalnız Allah'a kulluk ediyorsanız O'na şükredin. (İbrahim 14/34)

İnsanı en güzel şekilde yaratan (Tîn, 95/4) Yüce Allah, ona duyması için kulaklar, görmesi için gözler ve bir de kalp vermiştir. (Mülk, 67/23) Hayatı boyunca ihtiyaç duyduğu maddî ve manevî her şeyi onun hizmetine sunmuş ve dünyayı onu hoşnut edecek türlü nimetlerle donatmıştır. Yeryüzünü onun için bir yerleşme yeri, gökyüzünü de sağlam bir kubbe yapmıştır. (Mü'min, 40/64; Nebe', 78/12) "Güneş" diye isimlendirilen alev alev yanan bir kandille dünyayı aydınlatıp ısıtmıştır. (Nebe', 78/13)

Yeryüzünü dengede tutması için heybetli dağlar yerleştirmiş, bu dağları çeşitli renklerle süslemiş ve içlerine değerli madenler gizlemiştir. Doğal güzelliklerinin yanı sıra yön bulmayı sağlayan nehirler, yollar, yıldızlar ve daha nice işaretler var etmiştir. (Ra'd, 13/3; Fâtır, 35/27; Nahl, 16/15-16) Güneş, ay ve yıldızlarla beraber gece ile gündüzü de insanın hizmetine vermiştir. (Nahl, 16/12) Öyle ki gece, uyuyan insan için bir örtü olmuş, gündüz vakti ise çalışmaya ayrılmıştır. (Nebe', 78/9-11) Kiminin suyu tatlı kimininki de tuzlu ve acı olan denizleri de insan için yaratmıştır. Bu denizlerin içinde hem yiyecek taze et hem de süs eşyası olarak kullanılacak inci ve mercan bulunur. Üzerlerindeki suları yara yara giden dağlar kadar yüksek gemiler ise insana ulaşım imkânı sunar. (Nahl, 16/14; Rahmân, 55/19-24; Fâtır, 35/12) Ve Rahman olan Allah yaşam kaynağı olan suyu indirmiştir, belirli bir ölçüyle. (Mü'minûn, 23/18) Gökten gelen bu rahmet, insanlar ve hayvanlara içecek olur. Ölü toprağa can vererek (Furkân, 25/48-49) aşıl原因ıcı rüzgârın (Hicr, 15/22) da yardımıyla bin bir türlü ekin bitirir. (Secde, 32/27; En'âm, 6/99) Üzüm bağları, sebzeler, zeytin ve hurma ağaçları, iri ve sık ağaçlı bahçeler, meyveler, çayırırlar... Ve insanlarla hayvanların yiyeceği daha pek çok şey hayat bulur toprakta. (Abese, 80/27-32)

İnsana sağlanan bütün bu imkânlar "nimet" olarak adlandırılır. Ancak sadece bunlar değildir nimet. Kişinin hayat arkadaşı olan eşi, yaşamına anlam kazandıran ve neşe katan çocuklarıyla torunları da ilâhî nimetlerdendir. Bebekken aldığı ilk nefesinden başlayıp, yemeyi öğrendiğinde ağzına koyduğu ilk lokmaya, yürümeyi öğrendiğinde attığı ilk adıma, konuşmayı öğrendiğinde söylediği ilk kelimeye kadar insana sunulan her güzelliğin adıdır

nimet. Bazen bir bilgi olur nimet; kişiyi doğruya götüren. Bazen bir sevgi olur nimet; insanları birbirine bağlayan. (Âl-i İmrân, 3/103)

Kısacası nimet, Allah'ın kuluna maddî ve manevî her türlü yardımıdır. Nimet maddî ve somut şeyler olabileceği gibi, manevî ve ilâhî de olabilir. Nimet bazen darda kalan müminlerin gönlüne doğan huzur ve güven duygusu, bazen de onları destekleyen melek ordusudur. (Tevbe, 9/26; Fetih, 48/26; Ahzâb, 33/9) İnsan yaratılışının gayesini bilmelidir. Bize nimetler niçin verildi? Kim verdi?

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

“Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiye ve Allah’a şükredin; eğer O’na kulluk ediyorsanız.” (Bakara, 2/172.)

ALACA TENLİ, KÖR VE KEL HADİSİ

Ebû Hureyre’den (r.a) rivayet edildiğine göre kendisi, Nebî’nin (s.a.v) şöyle buyurduğunu işitmiştir: “İsrâil oğulları arasında biri ala tenli (abraş), biri kel, biri de kör üç kişi vardı. Allah Teâlâ onları sınamak istedi ve kendilerine bir melek gönderdi. Melek ala tenliye geldi: En çok istediğin şey nedir? dedi. Alaca tenli: Güzel (bir) renk, güzel (bir) ten ve insanların iğrendiği şu halin benden giderilmesi, dedi. Melek onu sıvazladı ve alaca tenlilik gitti, rengi güzelleşti. Melek bu defa: En çok sahip olmak istediğin mal nedir? dedi. Adam: Deve yahut da sığırdır -İshak şek etmiştir-, dedi. Ona genç ve gebe bir deve verildi. Melek: Allah sana bu deveyi bereketli kılsın! diye dua etti. Sonra kele gelerek: En çok istediğin şey nedir? dedi. Kel: Güzel (bir) saç ve insanları benden uzaklaştıran şu kelliğin giderilmesi dedi. Melek onu sıvazladı, kelliği kayboldu. Kendisine gür ve güzel (bir) saç verildi. Melek sordu: En çok sahip olmak istediğin mal nedir? Adam: Deve yahut da sığırdır dedi. Ona da gebe bir inek verildi. Melek: Allah sana bunu bereketli kılsın! diye dua ettikten sonra körün yanına geldi ve : En çok istediğin şey nedir? dedi. Kör: Allah’ın gözlerimi iade etmesini ve insanları görmeyi çok istiyorum, dedi. Melek (onun gözlerini) sıvazladı. Allah onun gözlerini iade etti. Bu defa Melek: En çok sahip olmak istediğin şey nedir? dedi. O da: Koyun dedi. Bunun üzerine ona gebe koyun verildi. Deve ve sığır yavruladı, koyun kuzuladı. Neticede birinin vadi dolusu develeri, diğerinin vadi dolusu sığırı, ötekini de bir vadi dolusu koyun sürüsü oldu. Daha sonra melek ala tenliye, eski kılığında geldi ve: Fakirim, yoluma devam edecek imkânım yok. Gitmek istediğim yere önce Allah sonra senin yardımın sâyesinde ulaşabilirim. Rengini ve cildini güzelleştiren Allah aşkına senden yolculuğumu tamamlayabileceğim bir deve istiyorum, dedi. Adam: Mal verilecek yer çok, dedi. Melek: Ben seni tanıyor gibiyim. Sen insanların kendisinden iğrendikleri, fakirken Allah’ın zengin ettiği abraş değil misin? dedi. Adam: Bana bu mal atalarımın miras kaldı, dedi. Melek: Eğer yalan söylüyorsan, Allah seni eski haline çevirsin, dedi. Sonra melek, eski kılığına girip kelin yanına geldi. Ona da abraşa söylediklerini söyledi. Kel de abraş gibi cevap verdi. Melek ona da: Yalan söylüyorsan, Allah seni eski haline çevirsin! dedi. Körün kılığına girip bu defa da onun yanına gitti ve: Fakir ve yolcuyum. Yoluma devam edecek imkânım kalmadı. Bugün önce Allah’ın sonra senin sâyende yoluma devam edebileceğim. Sana

gözlerini geri veren Allah aşkına senden bir koyun istiyorum ki, onunla yoluma devam edebileyim, dedi. Bunun üzerine (eski) kör: Ben gerçekten kördüm. Allah gözlerimi iade etti. İsteddiğini al, istediğini bırak. Allah'a yemin ederim ki, bugün alacağın hiçbir şeyde sana zorluk çıkarmayacağım, dedi. Melek: Malın senin olsun. Bu sizin için bir imtihandı. Allah senden razı oldu, o iki arkadaşına gazap etti dedi. *Buhârî (7/3274)*

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونَ

“Artık siz beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, bana nankörlük etmeyin!” (*Bakara, 2/152*)

- 1- Beni, bana itaatle zikrediniz, ben de sizi rahmetimle zikredeyim.
- 2- Beni dua ile zikrediniz, ben de sizi duanızı kabul ve ihsanla zikredeyim.
- 3- Beni övgü ve itaatle zikrediniz, ben de sizi övgü ve nimetle zikredeyim.
- 4- Beni dünyada zikrediniz, ben de sizi ahirette zikredeyim.
- 5- Beni gizli yerlerde zikrediniz, ben de sizi sahralarda zikredeyim.
- 6- Beni refahınız, rahatınız zamanında zikrediniz, ben de sizi bela ve musibete uğradığınız zaman zikredeyim.
- 7- Beni ibadetle zikrediniz, ben de sizi yardımla zikredeyim.
- 8- Beni, benim yolumda cihatla zikrediniz, ben de sizi hidayetimle zikredeyim.
- 9- Beni doğruluk ve samimiyetle zikrediniz, ben de sizi kurtuluş ve size tahsis ettiğim şeyleri artırmakla zikredeyim.
- 10- Beni önceden ilâhlığımı kabul ile zikrediniz, ben de sizi sonunda rahmet ve kulluğa kabul ile zikredeyim.

Hız. Ebû Hüreyre'nin rivayetinde şöyle gelmiştir: “Rasûlullah (s.a.s.) buyurdular ki: "Allah Teâlâ diyor ki: "Kulum, hakkımda nasıl bir zan yürütürse ben öyleyimdir. O, beni zikredince ben onunla beraberim. O beni içinden geçirirse, ben de onu içimden geçiririm. O, beni bir cemaat içerisinde anarsa, ben de onu, onunkinden daha hayırlı bir cemaatte anarım. O, bana bir karış yaklaşırsa ben ona bir arşın yaklaşıyorum. O bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşıyorum. O bana yürüyerek gelirse ben ona koşarak giderim." (*Buhârî, Tevhid 50; Müslim, Zikr 2, (2675); Tirmizî*)

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا

“Şüphesiz biz ona doğru yolu gösterdik; artık o isterse şükreden olur, isterse nankör” (*İnsan, 3*)

وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

Andolsun ki vaktiyle Lokmân'a şu hikmeti vermiştik: "Allah'a şükret, O'na şükreden kendi iyiliği için şükretmiş olur; nankörlük eden de bilmelidir ki Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur, O her türlü övgüye lâyıktır." (Lokmân 12)

عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ إِنْ أَصَابَتْهُ
سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ

"Mü'minin başka hiç kimsede bulunmayan ilginç bir hali vardır; O'nun her işi hayırdır. Eğer bir genişliğe (nimete) kavuşursa şükreder ve bu onun için bir hayır olur. Eğer bir darlığa (musibete) uğrarsa sabreder ve bu da onun için bir hayır olur." (Müslim, Zühd, 64)

HİKÂYE: Hikâye edildiğine göre; hâfızlardan birisi maddî yönden iyice daralmıştı. Bir gece rüyasında, bütün Kur'ân'ın sûrelerini kendisine sayarak: "Meselâ, Bakara sûresini unutsan da bunun yerine bin altının olsa bunu ister misin?" dediler. Hâfız: "Hayır, buna razı olmam." dedi. Böylece bütün sûreleri birçok para karşılığında kendisine saydılar ve hiçbirini para karşılığı unutmaya razı olmadı. Bunun üzerine: "Baksana, sende yüz bin altın değerinde servet var, daha nasıl oluyor da fakirlikten şikâyet ediyorsun?" dediler. Adam uykudan uyanınca artık yoksulluk sıkıntısını unuttu.

HİKÂYE: Bir adam fakirliğinden Ebu Tâlib el-Mekkî'ye şikâyet eder. Allah dostu sorar: 10 bin altın karşılığında gözünü verir misin, 10 bin altın karşılığında kulağını verir misin, 10 bin altın karşılığında elini verir misin... aklını verir misin? Bak şimdiden ne kadar da zenginsin.

Kulluk ile şükür arasında çok güçlü bir ilişki vardır. Şükürden uzak duran bir insanın, kulluk bilincini de yitirmesi kaçınılmazdır. Bu sebeple şeytanın bütün çabası kulları şükürden alıkoymaya yöneliktir. Şu ayeti kerime bu gerçeği ortaya koyuyor:

قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ثُمَّ لَا تَنِيَّهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ

İblîs dedi ki: "Bundan böyle benim sapmama izin vermene karşılık, ant içerim ki, ben de onları saptırmak için senin doğru yolunun üstüne oturacağım. Sonra elbette onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından,ollarından sokulacağım ve sen onların çoklarını şükredenlerden bulmayacaksın." (A'râf, 7/16-17).

ŞÜKÜR NİMETİN ARTMASINA VESİLEDİR.

"eş-Şekûr" Allah'ın güzel isimlerinden birisidir. Anlamı, kendisinin rızası için amel edenlerin çabalarını zayi etmez, bilakis kat kat fazlasıyla karşılık verir demektir. Zira şüphesiz Allah güzel amelde bulunanların ecrini zayi etmez.

وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

Hani rabbiniz, "Eğer şükrederseniz size (nimetimi) daha çok vereceğim, nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım pek şiddetlidir!" diye bildirmişti." (İbrahim-14/7)

KISSA: Behlül Dânâ, bir gün Harun Reşid'den bir vazife istedi. Harun Reşid de ona çarşı pazar ağalığını (denetimini) verdi. Behlül hemen işe koyuldu. İlk olarak bir fırına gitti. Birkaç ekmek tarttı ve hepsi normal gramajından noksan geldi. Dönüp fırıncıya sordu: “Hayatından memnun musun, geçinebiliyor musun, çoluk-çocuğunla ağzının tadı var mı?” Adam her soruya olumsuz cevap verdi. Memnun olduğu bir şey yoktu.

Behlül Dânâ bir şey demeden oradan ayrıldı ve bir başka fırına geçti. Orada da birkaç ekmek tarttı ve gördü ki bütün ekmekler gramajından fazla geliyor, eksik gelmiyor.

Aynı soruları bu fırının sahibine de sordu ve her soruya olumlu cevap aldı. Bundan sonra başka bir yere uğramadan doğru Harun Reşid'in huzuruna çıktı ve yeni bir vazife istedi.

Harun Reşid, “Behlül daha az önce vazife verdik sana ne çabuk bıktın?” dedi.

Behlül şöyle dedi: -Efendimiz, çarşı pazarın ağası varmış. Benden önce ekmekleri tartmış, vicdanları tartmış, buna göre herkes hesabını ödemiş, bana ihtiyaç kalmamış.

HER HALE ŞÜKRETMEK GEREKİR.

Bir hocamız anlatıyor; Bir öğrencim vardı. Göz kapaklarının kasları eridi ve göz kapakları düştü kalkmadı. Öğrencimi ziyaret ettim. Hocam halimi görmüyor musun? Kaldırımda yürüyorum insanlara çarpıyorum kör müsün diyorlar. Göz kapaklarımı elimle kaldırdığımda ise içine toz toprak doluyor. Göz kapağımı çalıştıracak bir ilaç olsa onu elde etmek için ömür boyu kul köle olmaya razıyım dedi.

Hangimiz sabah uyandığımızda Allah'ım sana şükürler olsun bugün nefes alıyorum, göz kapaklarım çalışıyor diye şükrediyor!

ANEKDOT: Bir hocamız anlatıyor; Bir öğrencimiz vardı. Anlayacağımız avam lisanıyla ağız kanseri oldu. Ağzı tükürük üretmiyor, yutkunamıyor, yemek yiyemiyor. Ağzına yapay tükürük pompalıyorlar ki ağızdaki nemi oluşturabilsinler. Babası Türkiye'nin en meşhur iş adamlarından biri ağlayarak şöyle diyordu; Trilyonluk mallarımla çaresiz kaldım. Gücüm bir damla tükürüğü üretmeye yetmiyor. Sokakta görüp iğrendiğimiz, kıymetsiz zannettiğimiz tükürüğümüz...

HİKÂYE: Bir gün yaşlı bir adam aniden hastalanır, hastaneye kaldırılır. Gerekli muayeneler yapıldıktan sonra oksijen bağlanır. Beş günlük tedavinin ardından yaşlı adam kendine gelip canlanır. Nihayet taburcu olurken, hastane masrafları için beş bin liralık fatura önüne konulur. Adam “Ne yaptınız ki bu kadar para istiyorsunuz?” diye sorar. Derler ki “Amcacığım, sana beş gün boyunca oksijen verdik.” Adam ağlamaya başlar. “Üzülme amca, paran yoksa taksitle de ödeyebilirsin.” diye teselli etmeye çalışırlar. Yaşlı adam; “Hayır, param da var kartım da... Ödeme sorun değil.” der. Görevliler şaşırır. “Peki, sorun ne?” diye merak ederler. Bunun üzerine yaşlı adam şöyle der: “Siz benden beş günlük oksijen için beş bin lira istiyorsunuz. Rabbim bana yetmiş beş yıldır oksijen veriyor. Ben bunun hesabını nasıl öderim!”

اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

İçinde dinlenesiniz diye geceyi, aydınlatın diye gündüzü yaratan Allah'tır. Şüphesiz Allah insanlara karşı lütfkârdır, ama insanların çoğu şükretmez. (Mûmin, 40/61)

Zamanımızda özellikle elektriğin yaygın kullanımı sayesinde geceleri de kısmen aydınlık hale gelebilmekle beraber hiçbir yapay ışık ve aydınlatma aracının güneşe olan ihtiyacımızı tamamıyla ortadan kaldırması mümkün değildir. Ayrıca gerek elektriğin keşfi gerekse diğer ışık ve ısı imkânlarının geliştirilmesi, Allah'ın tabiata hâkim kıldığı düzen ve insana verdiği akıl sayesinde mümkün olmaktadır.

Şu hâlde Allah'a dua, ibadet ve şükretmeyi gerektiren bütün sebepler devam etmektedir ve edecektir. Buna rağmen belirtilen türden nimetlerin anlamını ve değerini kavrayıp şükürünü eda edenler bulunduğu gibi bazıları bu lütufların sahibi olan Allah'ı inkâr eder, bazıları da mümin olmakla birlikte gafletlerinden dolayı şükürde kusur ederler (*Şevkânî, IV, 570*).

ŞÜKÜR NASIL YAPILMALIDIR?

Kur'an'dan anladığımıza göre Allah'a karşı şükür üç şekilde gerçekleştirilmektedir:

a) Dil ile şükür: Nimet sahibini anmak, O'nu övmek, O'nun nimet sahibi olduğuna iman etmek ve bunu Tevhid kelimesiyle ilan etmekle olur. Bu basit bir teşekkür ifadesi değil, dil ile şahadet getirmek, doğru sözlü olmak, Kur'an'ı tasdik etmek, O'nu okumak ve Allah'ı çokça zikretmek ve buna benzer dil ile ilgili kulluk görevlerini yapmakla yerine getirilir. **وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ**

Dil ile şükürde, Allah-u Teâlâ'dan razı olduğu ifade edilmelidir! Peygamber efendimiz, bir kimseye (Nasılsın?) buyurdu. O kimse, (İyiyim.) dedi. Üçüncü defa sorunca o kimse (Elhamdülillah iyiyim.) dedi. Peygamber efendimiz, (İşte senden bu cevabı bekliyordum. Bunun için soruyu tekrarladım.) buyurdu.

b) Kalp ile şükür: İmanı kalbe yerleştirdikten sonra nimet sahibinin Allah olduğunu kalp ile tasdik etmek ve kalbi onun sevgisiyle doldurmaktır.

Peygamberimiz (a.s.), bir şeyler yiyip içtikten sonra, bu rızık veren Allah'a hamd ve şükretmenin gereğini şöyle beyan etmektedir:

مَنْ أَكَلَ طَعَامًا فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا الطَّعَامَ وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي،
وَقُوَّةٍ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

Sarf edilen güç ve kuvvet bana ait olmadığı halde bu nimeti bana yediren, bana rızık olarak takdir buyuran Allah'a hamd olsun." (*Tirmizî, Daavat 56*)

Hız. Peygamber (s.) hangi malın hayırlı olduğunu öğrenip hayırlı mal edinmek istediğini ifade eden Hız. Ömer'e, mal yerine: "Şükreden bir kalp, zikreden bir dil, ahiret hususunda yardımcı olacak bir eş" tavsiyesinde bulunur. (*İbn Mace, Nikah, 5*)

c) **Fiil (aksiyon-eylem) ile şükür:** Uzuvarlarla şükür ise, Allah Teâlâ'nın verdiği nimetleri yerli yerinde kullanmaktır. Meselâ gözün şükürü, insanların kusurlarını görmemektir. Kulağın şükürü, söylenilen ayıpları duymamış olmaktır.

Her şeyiyle nimet verene itaat etmek ve O'nun bütün emirlerini yerine getirmektir. Kısaca İslâm'ın emir ve yasaklarını her bakımdan yaşamaya çalışmaktır. Çünkü nimet vereni bilip O'nu övmek, bir anlamda O'ndan gelen her şeyi kabul etmek demektir.

Şu üç şeyi yapan tam şükretmiş olur:

- 1- Bir nimet gelince bunu Allahtan bilip şükretmek.
- 2- Allah Teâlâ'nın verdiği her şeye razı olmak.
- 3- Verilen nimetten istifade edildiği müddetçe, Allah Teâlâ'ya isyan etmemek.

Bişr-i Hâfi bu husûsu şöyle izah eder: "Âzâları içinde yalnız dili ile şükreden kimsenin şükürü az olur. Çünkü gözün şükürü, bir hayır gördüğü zaman onu almak, şer görürse onu örtmektir. Kulağın şükürü, bir hayır işittiği zaman onu ezberlemek, şer işitirse onu unutmaktır. Ellerin şükürü, onlarla hakkı olandan başkasını tutmamaktır. Midenin şükürü, helâl ile gıdalanmak, akıl ve kalbin şükürü, ilim ve hilm ile dolu olmak; ayakların şükürü de iyilikten başkasına gitmemektir. Kim böyle yaparsa *hakîkaten şükredenlerden olur.*" (*Buhârî, Cenâiz, 27*)

Makbûl bir şükür, yalnızca sözle ifade edilen şükür değildir. Gerçek bir şükür, birbirine bağlı üç unsurdan oluşur. Bunlar; **ilim**, **hâl** ve **amel**dir.

–**İlim**; bütün nimetlerin Hak'tan geldiğini bilmektir.

–**Hâl**; nimetlerin gerçek sahibine karşı tâzim, hürmet ve muhabbet duymaktır.

–**Amel** ise; bu duyguların gerektirdiği minvâl üzere yaşayıp şükürü kavlen ve fiilen ifade etmek, nimetleri Hakk'ın rızasına uygun olarak kullanıp O'na isyandan sakınmaktır.

İNSANLARIN BİRBİRLERİNE KARŞI TEŞEKKÜRÜ: Şükürün işaret ettiği bütün görüntüler Allah'a ait olmasına rağmen Kur'ân, ana-babaya da şükredilmesini emreder:

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

Biz insana anne babasıyla ilgili öğütler verdik. Annesi, güçten kuvvetten düşerek onu karnında taşımıştır; çocuğun süttten kesilmesi iki yıl içinde olur. Bunun için (ey insan), hem bana hem anne babana minnet duymalısın; sonunda dönüş yalnız banadır. (*Lokman, 31/14*).

Kur'ân'ın anne babaya iyilik ve teşekkür tavsiyesi, anne-baba ile de sınırlı değildir. İlişki içinde olduğumuz, küçük olsun, büyük olsun herhangi bir iyiliğini gördüğümüz kimselere teşekkür etmek de bir görevidir. Hız. Peygamber (a.s):

مَنْ لَا يَشْكُرُ النَّاسَ لَا يَشْكُرُ اللَّهَ تَعَالَى

“İnsanlara teşekkür etmeyen Allah’a karşı şükür vazifesini yerine getirmiş olmaz.” (Tirmizî, Birr 35)

مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَقَالَ لِفَاعِلِهِ جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ

“Kendisine iyilik yapılan kimse, iyiliği yapana “Allah seni hayırla mükâfatlandırırsın” derse, en güzel övgüde bulunmuş olur.” (Tirmizî, Birr, 88)

Her güzel iş bir şükürdür: Namaz bir şükürdür. Oruç bir şükürdür.

Yapılan hayırlar bir şükürdür. Namaz ve oruç gibi ibadetler bedenini; zekât, sadaka ve diğer hayırlar malın şükrüdür. Dilin şükürü ise Allah’a hamd etmektir.

KISSA: Bir adam İmam-ı Azam’ın (r.a) yanına gelip “senin ticaret mallarının getiren kervan soyuldu” diye haber verir. İmam-ı Azam’a (r.a), “elhamdülillah” der. Daha sonra başka bir haber gelir. “Soyulan kervan senin eşyalarının bulunduğu kervan değilmiş, eşyalarına bir şey olmamış.” denilir. İmam-ı Azam r.h.a. yine “elhamdülillah” der. Bu iki hamdin sebebi sorulunca da şu cevabı verir: “Bana kervan soyuldu denince kalbimi kontrol ettim, dünya malını kaybetmekten dolayı üzüntü duymadım. Bu yüzden elhamdülillah dedim. Soyulan kervanın benim malımı taşıyan kervan olmadığını öğrenince yine kalbimi kontrol ettim. Mala kavuşma sevinci de yoktu. Bunun için de elhamdülillah dedim.”

HER DAİM ŞÜKRETMEK Fudayl b. Amr anlatıyor:

لَقِيَ رَسُولُ اللَّهِ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِهِ فَقَالَ: «كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟» فَقَالَ: صَالِحًا، قَالَ: «كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟» قَالَ: صَالِحًا، قَالَ: «كَيْفَ أَصْبَحْتَ؟» قَالَ: بِخَيْرٍ أَحْمَدُ اللَّهَ تَعَالَى، قَالَ: «هَذَا الَّذِي أَرَدْتُ مِنْكَ»

Rasûlullah Efendimiz bir sabah sahabilerden birisine “Gecen nasıl geçti” diye sorar. Sahabi de “iyi geçti” diye cevap verir. Peygamberimiz üçüncü seferinde “Allah’a hamd ve şükürler olsun, iyi geçti” cevabını alıncaya kadar aynı soruyu arka arkaya tekrarlar. Nihayet son cevabı alınca “Senden aradığım buydu” diye buyurur. (İbn Mübarek, ez-Zühd ve’r-Rekâik.)

Rasûlullah buyurdu ki:

مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْقَلِيلَ لَمْ يَشْكُرِ الْكَثِيرَ وَمَنْ لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ وَالتَّحَدُّثُ بِنِعْمَةِ اللَّهِ شُكْرٌ وَتَرْكُهَا كُفْرٌ وَالْجَمَاعَةُ رَحْمَةٌ وَالْفَرَقَةُ عَذَابٌ

“Aza şükretmeyen çoğa da şükretmez. İnsanlara karşı, Allah'a da şükretmek. Allah’ın nimetinden bahsetmek şükürdür. Bunu terk etmek nankörlüktür. Cemaat rahmettir, ayrılık azaptır.” (Müsned, IV, 278, 375)

Hem dünyada hem cennette hamd edenlerden olmak, elhamdülillah diyerek bir hayat yaşayabilmek için gayret etmeliyiz. Doğumdan ölüme, saymakla bitiremeyeceğimiz nice dünya nimetlerine nail olduk, oluyoruz. Fark ettiğimiz, edemediğimiz bütün nimetler için Rabbimize sonsuz hamd ve senâlar etmeliyiz.

ŞÜKRÜN EN GÜZEL BELİRTİSİ: KANAAT

Şükreden insan, üzerindeki nimetleri fark eder; Bu da onu kanaatkâr olmaya sevk eder. **Kanaat**; kişinin elinde bulunanla yetinmesi ve dünya nimetlerinden nasibine düşene razı olması demektir. Az mala sahipken korkmamak ve çok mala sahipken şıarmamaktır. Şükredebilmek için kanaatkâr olmak gerekir. Kanaatin zıddı tamahkârlık ve doyumsuzluktur. Aslında doymayan mide değil nefstir.

Ölçülü bir şekilde mala düşkünlük, üretimin artması ve kalkınmanın hızlanması için gerekli ve faydalıdır. Ancak mal kazanmak ve biriktirmek bir amaç haline gelmişse, ihtirasa dönüşmüşse insanı yoldan çıkarır.

Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَوَكَّلُونَ عَلَى اللَّهِ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقْتُمْ كَمَا يُرْزَقُ الطَّيْرُ تَغْدُو خِمَاصًا
وَتَرُوحُ بِطَانًا

“Siz Allah'a hakkıyla tevekkül edebilseydiniz, sizleri de kuşları rızıklandığı gibi rızıklandırırdı: Sabahleyin aç çıkar, akşama tok dönerdiniz” (Tirmizi, Zühd, 33)

İmam Gazalî (r.a) der ki: “Şeytan kanaatsizleri ele geçirir. Evde, eşyada, elbisede süse düşkünlük görürse şeytan o kişinin kalbini yurt edinir.”

Şeyh Sâdî (r.a) de şöyle der: “Aç gözlü birine dünyayı versen doymaz. Kanaatkâr biri ise kuru ekmekle doyar.”

Kanaatkarlık ise insanı önce rahatlatır. Malı Allah'ın bir emaneti olarak gördüğü için onu insanlarla paylaşır. Gönlü ve çevresi genişler. Şükreden bir kul olur. Rasulullah(sav) şöyle buyurur:

إِذَا نَظَرَ أَحَدُكُمْ إِلَى مَنْ فَضِّلَ عَلَيْهِ فِي الْمَالِ وَالْخَلْقِ، فَلْيَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ أَسْفَلَ مِنْهُ

“Sizden biri mal ve yaratılış bakımından üstün olanlara bakmak isteyince, bakışını bir de kendinden aşağı olanlara çevirsin.” (Müslim, Zühd 9)

لَيْسَ الْغِنَى عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ، وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ

“Gerçek zenginlik, mal çokluğu değil, gönül tokluğudur.” (Buhârî, Rikâk 15)

SONUÇ

Şükür, nimeti değil, nimeti vereni görmektir. Nimeti vereni bilip gereğiyle amel etmektir. Bu amel, kalp, dil ve diğer azâlarla olur. Kalp ile iyiliğe niyet eder. Dil ile hamd eder, şükrünü açıklar. Uzuvarla şükür ise, Allah-u Teâlâ'nın verdiği nimetleri yerli yerinde kullanmaktır. Mesela gözün şükrü, müslümanların, arkadaşların kusurunu görmemektir. Kulağın şükrü, söylenilen ayıpları duymamış olmaktır. Şükür, Allah-u Teâlâ'nın verdiği nimetleri Onun sevdiği yerlerde kullanmaktır. Şükür, hem eldeki nimeti yok olmaktan kurtarır, hem de yeni nimetlere kavuşturur.

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُؤَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا
وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ

“Hiçbir kimse Allah'ın yazılıp bir süreye bağlanmış izni olmadan ölmez. Kim dünya nimetini isterse ondan kendisine veririz; kim âhiret nimetini isterse ona da ondan veririz ve şükredenleri ödüllendireceğiz.” (Âl-i İmran 3/145)

Yüce Rabbimiz bizleri nimetlerin farkına varan, elindeki sayısız nimete kanaat eden, nimetlerinden O'nun razı olduğu şekilde istifade eden ve O'nun razı olacağı şekilde şükredebilen kullardan eylesin. Âmin!

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا

‘Eğer siz iman eder ve şükrederseniz, Allah size neden azap etsin! Allah şükre karşılık veren ve her şeyi hakkıyla bilendir.’ (Nisa 4/147)

Birgün Muâz ibni Cebel'in elinden tutmuş ve her namazdan sonra şu duayı mutlaka okumasını tavsiye etmiştir: “Allâhümme innî alâ zikrike ve şükrike ve hüsnî ibâdetik: (Ebû Dâvûd, Vitir 26)

Sevgili Peygamberimiz, dilinin şükürden ve zikirden geri kalmamasını böyle isterdi. Bu isteğini bazen da şöyle dile getirirdi:

“Yâ Rabbî! Beni; sana çok şükreden, seni çok zikreden, senden çok korkan, Sana çok itaat eden bir kul eyle!” (Tirmizî, De'avât 103).